

ASOCIACE MALÝCH A STŘEDNÍCH
PODNIKŮ A ŽIVNOSTNÍKŮ ČR

Analýza vývoje zahraničního obchodu 2015-2023

Zpracoval tým Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR

Září 2024

Analýza zahraničního obchodu 2015-2023

- A. Vývoj zahraničního obchodu v období 2015 – 2023
- B. Teritoriální struktura zahraničního obchodu v období 2015-2023
- C. Zbožová struktura vývozu a dovozu v období 2015-2023
- D. Hlavní položky českého vývozu a dovozu v letech 2019 a 2023
- E. Postavení ČR ve světovém obchodě a v obchodě EU.
- F. Závěry

Zahraniční obchod se zbožím lze statisticky sledovat dvojím způsobem.

Metodický pojem „**zahraniční obchod**“ sleduje skutečný obchod se zbožím realizovaný mezi českými a zahraničními subjekty tedy obchod, kdy dochází ke změně vlastnictví mezi rezidenty a nerezidenty **bez ohledu na to, zda zboží přešlo přes hranici**. Vypovídá proto o obchodní bilanci zahraničního obchodu české ekonomiky lépe než statistika pohybu zboží přes hranice.

Statistika „**pohyb zboží přes hranice**“ sleduje fyzický pohyb zboží přes hranice ČR, **bez ohledu na to, zda dochází ke změně vlastnictví ke zboží** mezi českými a zahraničními subjekty. Tuto statistiku sleduje Eurostat v rámci obchodu uvnitř a vně EU. Tuto metodiku sledování zavedl ČSÚ v souvislosti se vstupem ČR do EU a povinností předávat statistická data EUROSTATu.

Z důvodu srovnatelnosti obchodních dat před a po vstupu ČR do EU ČSÚ přepočítal původní data zpracovaná dle metodiky „zahraniční obchod“ na metodiku „přechod zboží přes hranici“. Tato analýza tedy pracuje s aktuální metodikou EU „**přechod zboží přes hranici**“.

V číselném vyjádření jsou údaje o pohybu zboží přes hranice mírně vyšší než údaje dle metodiky „zahraničního obchodu“. Srovnání dat obou metodik uvádí tabulka:

Tab. 06.04 Přechod od statistiky o pohybu zboží přes hranice ke statistice zahraničního obchodu se zbožím

v mld. Kč FOB/CIF
(běžné ceny)

	Vývoz zboží (FOB)				Dovoz zboží (CIF)			
	pohyb zboží přes hranice	z toho zahraniční subjekty ¹⁾	zahraniční obchod se zbožím	z toho zahraniční subjekty ²⁾	pohyb zboží přes hranice	z toho zahraniční subjekty ³⁾	zahraniční obchod se zbožím	z toho zahraniční subjekty ⁴⁾
2005	1 868,6	163,6	1 883,8	178,8	1 830,0	123,1	1 878,6	171,7
2006	2 144,6	265,4	2 091,1	211,9	2 104,8	173,1	2 089,3	157,5
2007	2 479,2	412,6	2 314,2	247,6	2 391,3	255,3	2 335,4	199,4
2008	2 473,7	444,8	2 279,9	251,0	2 406,5	270,3	2 324,2	188,0
2009	2 138,6	418,1	2 033,4	312,8	1 989,0	275,4	2 002,3	288,6
2010	2 532,8	552,4	2 334,8	354,5	2 411,6	373,2	2 355,4	317,1

2011	2 878,7	657,6	2 570,9	349,8	2 687,6	444,7	2 559,0	316,1
2012	3 072,6	726,1	2 725,8	379,4	2 766,9	457,6	2 661,4	352,2
2013	3 174,7	752,1	2 786,2	363,6	2 823,5	470,3	2 679,7	326,5
2014	3 628,8	915,9	3 149,2	436,3	3 199,6	591,6	3 003,2	395,1
2015 ⁵⁾	3 883,2	1 030,3	3 263,0	410,1	3 477,0	719,4	3 132,0	374,4
2016	3 974,0	1 093,9	3 299,1	419,0	3 494,7	726,5	3 135,5	367,3
2017	4 244,6	1 158,3	3 512,9	426,6	3 801,4	813,6	3 349,4	361,6
2018 ⁶⁾	4 403,8	1 239,8	3 616,2	452,2	4 023,2	872,5	3 517,8	367,1
2019	4 579,9	1 357,8	3 691,8	469,7	4 118,6	973,2	3 546,1	400,8
2020 ⁷⁾	4 441,8	1 401,4	3 430,6	390,2	3 963,9	1 060,9	3 250,9	347,9
2021	4 930,0	1 488,3	3 881,4	439,7	4 613,8	1 106,1	3 890,6	382,9
2022	5 655,6	1 766,6	4 407,3	518,4	5 531,5	1 324,6	4 612,1	405,2
2023 ⁸⁾	5 681,6	1 782,9	4 449,9	551,1	5 135,2	1 225,2	4 325,4	415,4

Tabulka ČSÚ

Statistika MPO ČR publikuje ve svých standardních tabulkách data zahraničního obchodu stále ve formátu EU-28 z důvodu dlouhodobější srovnatelnosti dat. V některých níže uvedených tabulkách jsou proto uvedena data jak ve formátu EU-28, tak i EU-27 (členství Velké Británie v EU skončilo 31.1.2020, resp. definitivně po skončení přechodného období k 2.1.2021).

A. Vývoj zahraničního obchodu 2015-2023

A.1. Vývoj obrátu zahraničního obchodu 2015-2023

(seskupení zemí, mil. Kč)

	2015	2020	2023
ČR celkem	7 360 249	8 405 738	10 792 020
OECD	5 978 277	6 616 118	8 570 063
EU - 28	5 507 807	6 123 410	7 856 508
EU-27	--	5 878 065	7 570 684
ESVO	125 059	137 050	243 393
RZ	450 592	516 408	661 241
SNS	278 373	216 939	189 081

Tabulka AMSP ČR s využitím dat MPO ČR

Obrat českého zahraničního obchodu vzrostl mezi roky 2015 a 2023 téměř o polovinu (+ 46,6 %) a mezi roky 2020 a 2023 vzrostl o 28,4 %. Tradičně největší podíl má stále EU – v roce 2015 to bylo 74,8 %, v 2020 to bylo 72,8 % a v loňském roce rovněž 72,8 %. Podíl velké skupiny rozvojových zemí na obrátu českého zahraničního obchodu je historicky pod 10 % - v roce 2015 to bylo 6,1 % a v roce 2023 také 6,1 %.

Velmi specifická situace v zahraničním obchodě nastala v letech 2020-2023 v důsledku dvou klíčových událostí, které ovlivnily světovou ekonomiku. V roce 2020, kdy vypukla prakticky po celém světě pandemie Covid-19, došlo k mírnému poklesu

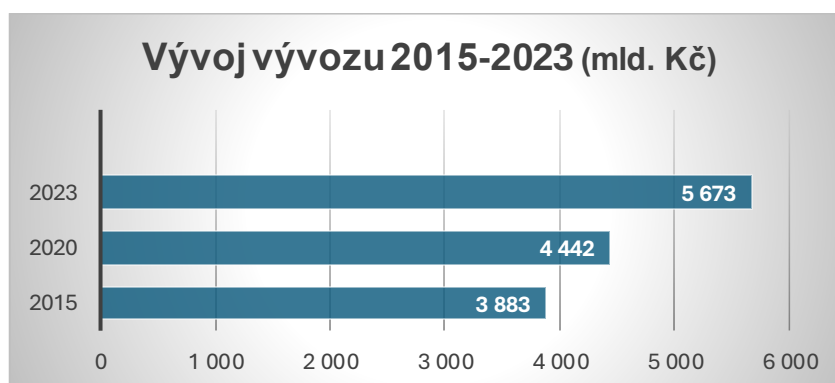
obou složek českého zahraničního obchodu – vývoz poklesl o 3 % a dovoz o 3,8 %. V roce 2021 však objem zahraničního obchodu i přes doznívání pandemie Covid-19 opět stoupl a překonal objemový výkon nejen roku 2020, ale i roku 2019. Ruská invaze na Ukrajinu v roce 2022 výrazně zasáhla do teritoriální struktury českého zahraničního obchodu razantním poklesem vývozu do Ruska a naopak výrazným zvýšením dovozu z Ruska, především energetických surovin ropy a plynu (viz dále v textu).

A.2. Vývoj vývozu zahraničního obchodu 2015-2023

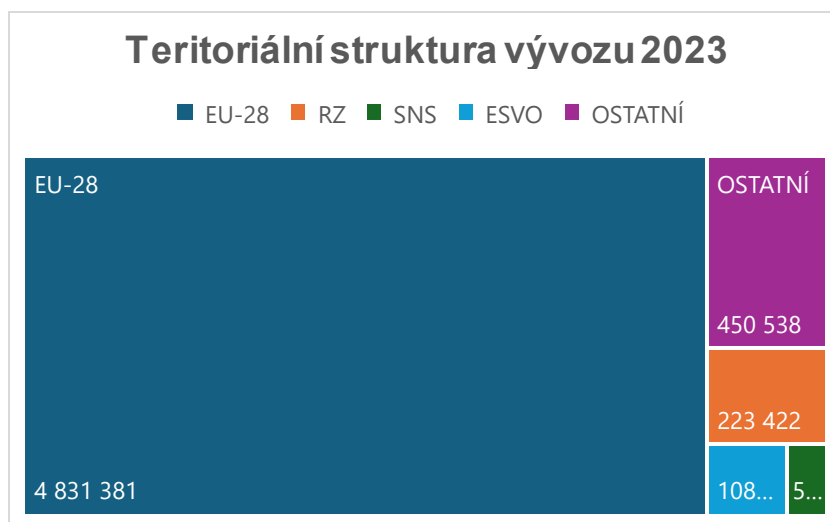
(se skupením zemí, mil. Kč)

	2015	2020	2023
ČR celkem	3 883 249	4 441 797	5 672 641
OECD	3 439 555	3 912 015	5 081 130
EU - 28	3 231 199	3 709 368	4 831 381
EU-27	--	3 530 304	4 624 166
ESVO	79 067	88 525	108 401
RZ	175 299	171 713	223 422
SNS	112 808	122 593	58 889

Tabulka AMSP ČR s využitím dat MPO ČR

Graf AMSP ČR s využitím dat MPO ČR

Graf AMSP ČR s využitím dat MPO ČR

Český vývoz byl v roce 2020 o 14,4 % vyšší než v roce 2015 a v roce 2023 byl vyšší téměř o polovinu – o 46,1 %.

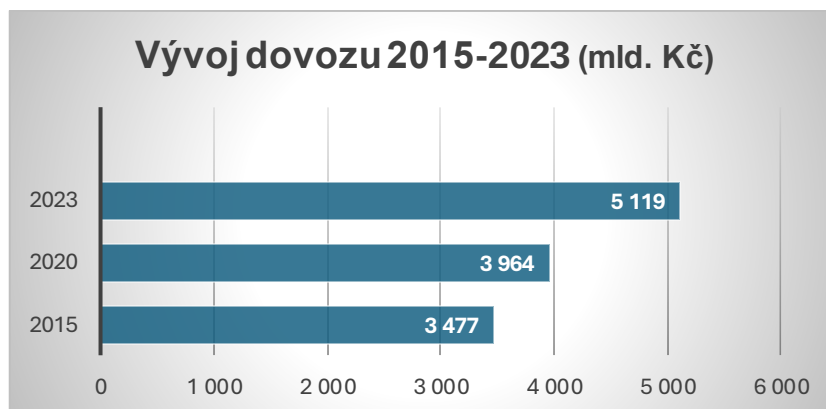
Podíl zemí EU na českém vývozu je soustavně vysoký a stále se drží mírně nad 83 % – v roce 2015 to bylo 83,2 %, v roce 2020 83,5 a v roce 2023 již 85,2 %. Uvedená data vyvolávají tradiční otázku, zda závislost českého vývozu na zemích EU, zejména na Německu, není příliš vysoká; nicméně racionální úvahy o větší diverzifikaci českého vývozu nejsou stále naplněny. Podíl velké skupiny rozvojových zemí ze tří světadílů na českém vývozu je dlouhodobě velmi nízký – 4,5 % v roce 2015 a pouze 3,9 % v roce 2023. Za zmínku stojí pokles vývozu do skupiny zemí SNS vlivem výrazného poklesu vývozu do Ruska (podrobněji v dalším textu).

A.3. Vývoj dovozu zahraničního obchodu 2015-2023

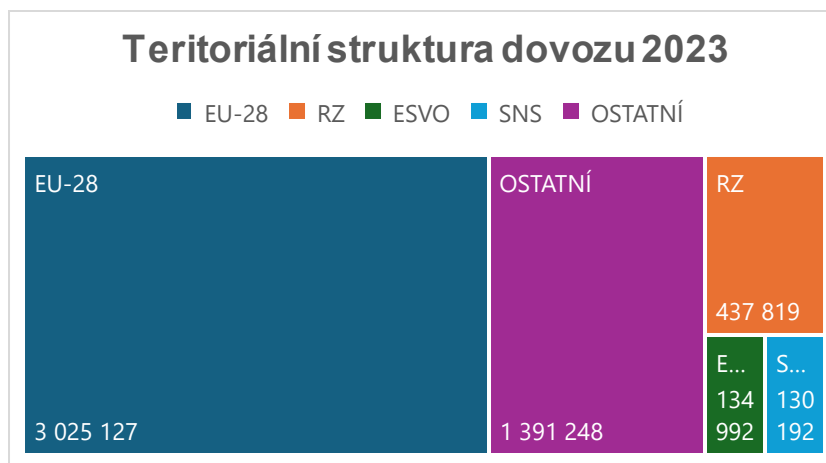
(seskupení zemí, mil. Kč)

	2015	2020	2023
ČR celkem	3 477 000	3 963 941	5 119 378
OECD	2 538 722	2 707 103	3 497 933
EU - 28	2 776 608	2 414 042	3 025 127
EU-27	--	2 347 761	2 946 518
ESVO	45 992	48 524	134 992
RZ	275 294	344 695	437 819
SNS	165 565	94 346	130 192

Tabulka AMSP ČR s využitím dat MPO ČR

Graf AMSP ČR s využitím dat MPO ČR

Graf AMSP ČR s využitím dat MPO ČR

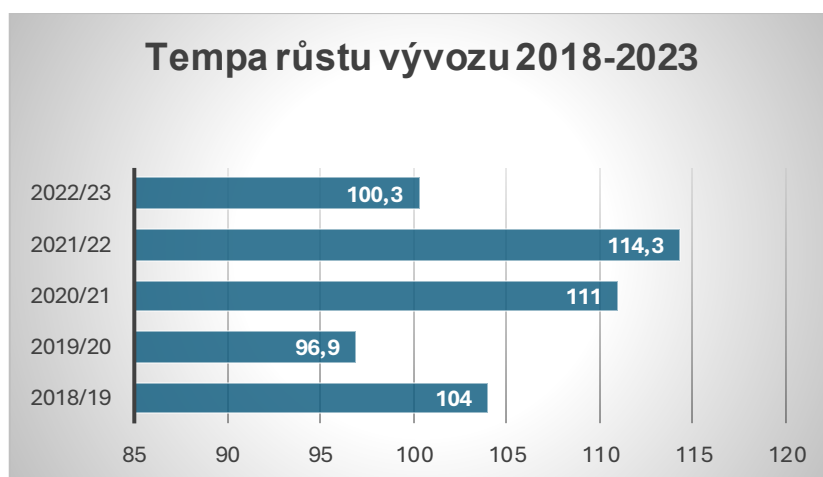
Český dovoz byl v roce 2020 o 14 % vyšší než v roce 2015 a v roce 2023 o téměř polovinu vyšší než v roce 2015 (+ 47 %).

Podíl EU na českém dovozu byl v roce 2015 jen o málo nižší, než podíl na vývozu – 79,9 % a v roce 2020 byl tento podíl výrazně nižší - 60,9%; v roce 2023 byl tento podíl ještě nepatrně nižší – 59,1 %. Je to způsobeno žádoucí diverzifikací dovozu především rozsáhlejšími dovozy z ostatních zemí.

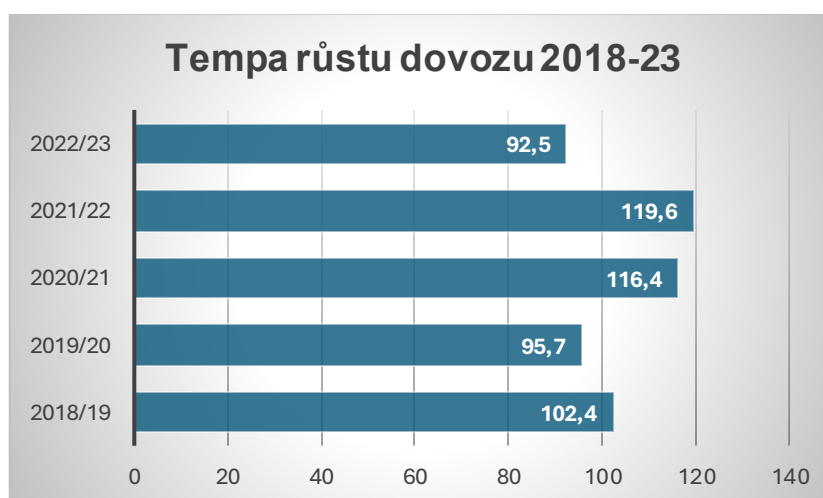
Tempa růstu vývozu a dovozu 2018-2023 (%)

	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23
Vývoz	104	96,9	111	114,3	100,3
Dovoz	102,4	95,7	116,4	119,6	92,5

Tabulka AMSP ČR s využitím dat MPO ČR

Graf AMSP ČR s využitím dat MPO ČR

Graf AMSP ČR s využitím dat MPO ČR

B. Teritoriální struktura zahraničního obchodu 2015-2023

Česká ekonomika je již velmi silně integrována do ekonomik EU a dalších vyspělých zemí a její zahraniční obchod je toho jasným důkazem. Země EU mají na českém vývozu dlouhodobě stabilní více než čtyř pětinový podíl; v roce 2015 to bylo 83,2 %, 2020 83,5 % a v roce 2023 85,2 %. Podíl zemí EU na českém dovozu je o dost nižší – necelé dvě třetiny; v roce 2015 to bylo 79,9 %, 2020 60,9 % a v roce 2023 59,1 %. Celková skupina vyspělých zemí sdružená v OECD představuje samozřejmě ještě větší podíl – v případě vývozu 88,5 % v roce 2015 a 89,6 v roce 2023 a dovozu 70 % v roce 2015 a 68,3 v roce 2023.

B.1. Nejvýznamnější země pro český zahraniční obchod

Tabulky uvádějí srovnání nejvýznamnějších zemí z hlediska českého vývozu a dovozu v letech 2015 a 2023 (mil. Kč, podíly).

Vývoz 2015			Vývoz 2023		
Německo	1 248 360	32,1 %	Německo	1 861 399	32,8 %
Slovensko	348 039	9 %	Slovensko	441 853	7,8 %
Polsko	227 942	5,9 %	Polsko	415 573	7,3 %
V. Británie	206 151	5,3 %	Francie	275 308	4,9 %
Francie	198 750	5,1 %	Rakousko	236 196	4,2 %
Rakousko	158 117	4,1 %	Itálie	230 108	4,1 %
Itálie	146 716	3,8 %	V. Británie	213 448	3,8 %
Maďarsko	115 169	3 %	Maďarsko	202 781	3,6 %
Nizozemsko	107 213	2,8 %	Nizozemsko	197 716	3,5 %
USA	92 053	2,4 %	Španělsko	151 617	2,7 %
Rusko	78 812	2 %	Rusko	16 200	0,3 %

Dovoz 2015			Dovoz 2023		
Německo	901 434	25,9 %	Německo	1 068 824	20,9 %
Čína	467 300	13,4 %	Čína	879 826	17,2 %
Polsko	275 620	7,9 %	Polsko	412 684	8,1 %
Slovensko	178 374	5,1 %	Slovensko	229 241	4,5 %
Itálie	140 911	4,1 %	Itálie	203 199	4 %
Francie	105 666	3,0 %	Francie	150 522	2,9 %
Nizozemsko	103 280	3,0 %	USA	144 269	2,8 %
Rakousko	103 486	3,0 %	Maďarsko	135 584	2,6 %
Maďarsko	82 101	2,4 %	Rakousko	133 772	2,6 %
V. Británie	74 492	2,1 %	Nizozemsko	133 052	2,6 %
Rusko	77 727	2,1 %	Rusko	77 497	1,5 %

Tabulky AMSP ČR, s využitím dat MPO ČR

Z jednotlivých zemí má v českém zahraničním obchodě zcela dominantní postavení Německo s českou aktivní obchodní bilancí. Je to odraz výrazného napojení české ekonomiky na německou, zejména prostřednictvím automobilového průmyslu. Ve **vývozu** je na druhém místě Slovensko s cca třetinovým objemem vývozu než vývoz do Německa; podíl Slovenska mezi roky 2015 a 2023 mírně poklesl z 9 % na 7,8 %. Na třetím místě je Polsko, jehož podíl na českém vývozu se v tomto období mírně zvýšil z 5,9 % na 7,3 %. Pořadí zemí na dalších místech se mezi roky 2015 a 2023 mírně obměňovalo s podíly mezi 3 – 5 % celkového vývozu.

V českých **dovozech** je jediná výjimka z „obvyklých“ pořadí zemí – na prvním místě je opět Německo s tím, že se jeho podíl mezi roky 2015-2023 snížil o 5 %. Na druhém místě za Německem je Čína, odkud se v roce 2015 dovezla cca polovina finančního objemu zboží co z Německa. V roce 2023 dovoz z Číny nepatrně vzrostl o 4 % a zůstal pouze 3,5 % pod objemem dovozu z Německa. Slovensko je v českých dovozech s podílem 5,1 %, resp. 4,5 % na čtvrtém místě za Polskem.

Za podrobnější pohled stojí **obchod s Ruskem** v kontextu ruské agrese na Ukrajinu zahájené v únoru 2022. Tabulka zachycuje srovnání posledních čtyř let s rokem 2015. Obchod s Ruskem v letech 2022-2023 představuje zásadní reakci na tehdejší situaci. V roce 2022 klesl vývoz do Ruska na cca jednu třetinu vývozu předchozího roku a v roce 2023 klesl dále na polovinu předchozího roku; vývoz roku 2023 představoval pětinu vývozu roku 2015 a o málo méně než pětinu v letech 2020 a 2021. Podíl Ruska na celkovém českém vývozu činil v roce 2015 2 % a v roce 2023 pouhé 0,3 %.

Situace v dovozu z Ruska však byla zcela jiná. V roce 2021 se dovoz zdvojnásobil oproti předchozímu roku 2020 a v roce 2022 se znovu téměř zdvojnásobil oproti roku 2021; to vyústilo v obrovskou negativní obchodní bilanci cca čtvrt bilionu Kč. V loňském roce však dovoz výrazně poklesl na méně než třetinu roku 2022. V dovozu z Ruska byly následující podíly na celkovém dovozu ČR – 2,1 % v roce 2015 a 1,5 % v roce 2023.

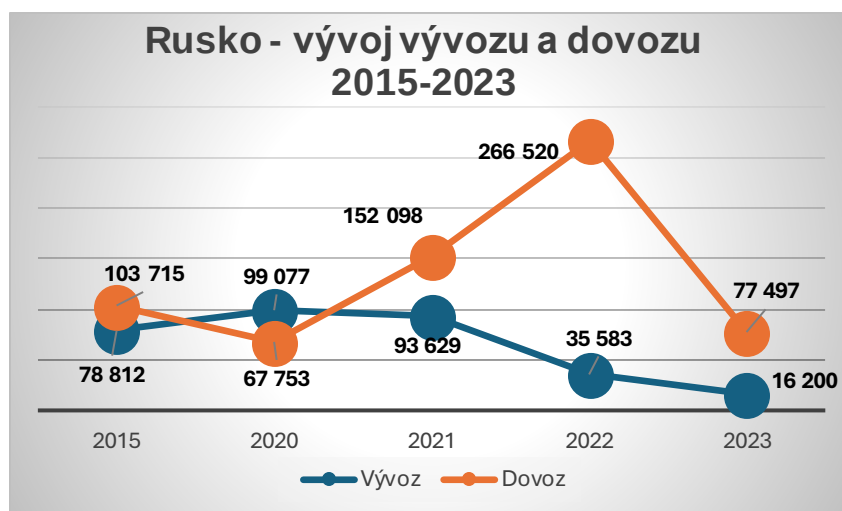
Za těmito zásadními zvraty ve vývoji dovozu z Ruska stojí především situace v dovozu energetických surovin – ropy a plynu (viz dále v textu – obchod energetickými surovinami).

V dovozu z Ruska byly podíly obdobné – 2,1 % v roce 2015 a 1,5 % v roce 2023.

Vývoj obchodu s Ruskem 2015-2023 (mil. Kč)

	Vývoz	Dovoz	Bilance
2023	16 200	77 497	-61 297
2022	35 583	266 520	-230 937
2021	93 629	152 098	-58 469
2020	99 077	67 753	31 324
2015	78 812	103 715	-24 903

Tabulka AMSP ČR s využitím dat MPO ČR

Graf AMSP ČR s využitím dat MPO ČR

C. Zbožová struktura vývozu a dovozu 2019-2023

Nejvýznamnější zbožovou skupinou českého zahraničního obchodu je statistická skupina SITC-7 „stroje a přepravní zařízení“ s téměř 60% podílem na celkovém vývozu a s 48% podílem na celkovém dovozu.

C.1 Zbožová struktura vývozu 2019 a 2023

(klasifikace SITC, mil. Kč)

	2019	2023
CELKEM	4 579 950	5 672 641
0 - Potraviny a živá zvířata	140 529	223 369
1 - Nápoje a tabák	35 968	52 664
2 - Suroviny nepoživatelné, bez paliv	96 447	104 362
3 - Minerální paliva, mazadla a příbuzné materiály	84 253	112 999
4 - Živočišné a rostlinné oleje a tuky	8 833	13 773
5 - Chemikálie	298 767	383 481
6 - Tržní výrobky tříděné hlavně dle druhu a materiálu	647 284	757 829
7- Stroje a přepravní zařízení	2 696 907	3 326 818
8 - Různé průmyslové výrobky	555 987	676 161
9 - Nespecifikováno	14 975	21 185

Tabulka AMSP ČR s využitím dat MPO ČR

Graf AMSP ČR s využitím dat MPO ČR

C.2 Zbožová struktura dovozu 2019 a 2023

(klasifikace SITC, mil. Kč)

	2019	2023
CELKEM	4 118 560	5 119 378
0 - Potraviny a živá zvířata	188 032	263 360
1 - Nápoje a tabák	31 817	39 714
2 - Suroviny nepoživatelné, bez paliv	80 691	92 257
3 - Minerální paliva, mazadla a příbuzné materiály	223 973	317 673
4 - Živočišné a rostlinné oleje a tuky	6 645	9 992
5 - Chemikálie	460 650	585 252
6 - Tržní výrobky tříděné hlavně dle druhu a materiálu	640 768	750 140
7- Stroje a přepravní zařízení	1 985 268	2 456 982
8 - Různé průmyslové výrobky	485 282	587 666
9 - Nespecifikováno	15 433	16 342

Tabulky AMSP ČR, data MPO ČR

Graf AMSP ČR s využitím dat MPO ČR

D. Hlavní položky českého vývozu a dovozu 2019-2023

Dominantní zbožovou položkou českého vývozu jsou tradičně osobní automobily s 12,4% podílem na celkovém vývozu. Silnou zbožovou skupinou „doprovázející“ vývoz automobilů jsou části, součásti a příslušenství motorových vozidel s podílem 6,6 %; dohromady tvoří téměř pětinu celého českého vývozu. Mezi roky 2019 a 2023 došlo prakticky u všech položek k výraznějšímu nárůstu s výjimkou dvou položek. Mírně poklesl vývoz strojů k automatickému zpracování dat a na druhé straně výrazně vzrostl na pětinasobek vývoz elektrických akumulátorů a separátorů k nim. Rovněž v dovozu vzrostly finanční objemy hlavních položek mezi roky 2019 a 2023 s jedinou výjimkou – elektrické akumulátory a separátory k nim, kde došlo k devítinasobnému nárůstu dovozu. Vývoj obchodu touto zbožovou položkou má nepochybně přímou souvislost s rozvojem automobilové elektromobility v posledních několika letech.

D.1. Hlavní položky českého vývozu v roce 2023 a 2019

(dle HS-4, objem mil. Kč, podíl v 2023)

	2023	%	2019
CELKEM	5 672 641		4 579 950
Osobní automobily a jiná motorová vozidla 8703	701 486	12,4	513 077
Části, součásti a příslušenství motorových vozidel 8708	375 600	6,6	346 401
Telefonní přístroje, též pro celulární nebo jiné bezdrátové sítě; přístroje pro vysílání nebo přijímání hlasu, obrazů a dat 8517	372 695	6,6	254 632
Stroje k automatickému zpracování dat, periferní jednotky 8471	268 581	4,7	303 535
Izolované dráty, kabely a jiné izolované elektrické vodiče, optické kabely 8544	100 725	1,8	72 818
Elektrické akumulátory, separátory 8507	100 720	1,8	19 695
Elektrická zařízení k zapojování, vypínání, spínání a ochraně elektrických obvodů 8536	92 484	1,6	68 814
Sedadla (jiná než 9402), též proměnitelná v lůžka, jejich části a součásti 9401	78 294	1,4	73 799
Léky odměřené, ne krev, antisera ap., vata aj. 3004	64 792	1,1	50 317
Pneumatiky nové z pryže 4011	57 257	1	46 952
Elektrická energie 2716	51 841	0,9	30 532

Tabulka AMSP ČR s využitím dat ČSÚ

D.2. Hlavní položky českého dovozu v roce 2023 a 2019

(dle HS-4, objem mil. Kč, podíl v 2023)

	2023	%	2019
CELKEM	5 119 378		4 118 560
Telefonní přístroje, též pro celulární nebo jiné bezdrátové sítě; přístroje pro vysílání nebo přijímání hlasu, obrazů a dat 8517	332 618	6,5	263 055
Části, součásti a příslušenství motorových vozidel 8708	281 119	5,5	254 610
Stroje k automatickému zpracování dat, periferní jednotky 8471	185 677	3,6	189 464
Automobily osobní, vozidla pro dopravu osob 8703	146 225	2,9	96 637
Elektrické akumulátory, separátory 8507	129 780	2,5	14 090
Léky odměřené, ne krev, antisera ap., vata aj. 3004	117 817	2,3	97 420
Oleje minerální, z živičných nerostů surové 2709	94 165	1,8	85 839
Plyn zemní a jiné uhlovodíky plynné 2711	89 386	1,7	46 677
Izolované dráty, kabely a jiné izolované elektrické vodiče, optické kabely 8544	87 285	1,7	63 042
Oleje minerální, z živičných nerostů, nesurové 2710	79 323	1,5	51 242
Elektronické integrované obvody 8542	75 878	1,5	70 311

Tabulka AMSP ČR s využitím dat ČSÚ

ČR jako tradiční průmyslová země je v současné době velmi intenzivně zapojena do evropské ekonomiky. Hlavní průmyslové produkty proto hrají klíčovou roli v obou složkách jejího zahraničního obchodu. Nejsilnější vývozní zbožovou skupinou

je výroba automobilů a dalších motorových vozidel (12,3 % celkového vývozu); ta ale představuje rovněž významnou část českého dovozu (podíl 2,9 %). Druhou nejvýznamnější položkou vývozu je příbuzná skupina průmyslových výrobků - výrobků automobilového průmyslu - „části, součásti a příslušenství motorových vozidel“ s podílem 6,6 % na celkovém vývozu; táž skupina výrobků je též významnou částí dovozu (s podílem 5,5 %). Třetí nejvýznamnější zbožovou skupinou českého vývozu je soubor nejrůznějšího elektronického zboží (telefonní přístroje a přístroje pro vysílání nebo přijímání hlasu, obrazů a dat) s podílem 6,6 % na celkovém vývozu. Tato zbožová skupina však je na prvním místě českého dovozu s podílem 6,5 %.

Osobní automobily vyrobené v ČR směřovaly především do Německa (22,7 %), Velké Británie (9,4 %), Francie (8,3 %), Polska (6,1 %) a Itálie (5,3 %). Na druhé straně největší dovozy automobilů do ČR byly z Německa (26,3 %), z Japonska (10 %), z Francie (8,6 %), ze Slovenska (7,6 %) a z Velké Británie (6,9 %). Bilance českého obchodu s osobními automobily je „aktivní“ - byly vyvezeny osobní automobily v hodnotě o cca 553 mil. Kč vyšší než dovezeny.

D.3 Obchod energetickými surovinami a elektřinou 2015-2023

S ohledem na nedávnou světovou energetickou krizi způsobenou převážně ruskou agresí na Ukrajině a s tím souvisejícím odklonem mnoha zemí od dovozu energetických surovin z Ruska stojí za podrobnější zmínku český obchod energetickými surovinami a elektřinou.

Dovoz (HS-4, mil. Kč, tuny)

	2015	2020	2021	2022	2023
Oleje surové (ropa) 2709	72 982	49 210	78 054	115 346	94 165
t.	7 125 751	6 174 421	6 841 034	7 424 831	7 406 054
Oleje nesurové 2710	45 893	37 836	58 229	92 099	79 323
t.	3 141 283	3 521 870	3 718 055	3 378 096	3 639 501
Zemní Plyn 2711	66 994	26 380	78 843	232 411	89 386
t.	7 709 435	6 393 435	6 555 247	6 760 512	5 013 719
Elektřina 2716	26 313	11 703 737	24 406 389	36 662 874	21 231

Tabulka AMSP ČR s využitím dat ČSÚ

Vývoz (HS-4, mil. Kč, tuny)

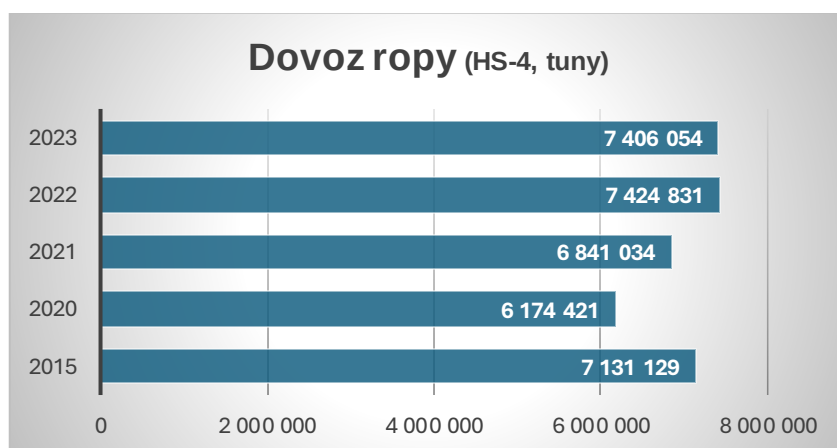
	2015	2020	2021	2022	2023
Oleje surové (ropa) 2709	253	0,2	0,2	0,2	0,1
t.	27 816	0,4	0,7	1, 3	0,8
Oleje nesurové 2710	29 508	17 567	30 997	40 198	36 279
t.	2 094 529	1 345 266	1 804 154	1 395 947	1 591 613
Zemní plyn 2711	36 706	4 523	2 312	15 495	1 296
t.	4 021 967	906 379	178 718	569 321	109 898
Elektřina 2716	30 891	20 681	60 357	119 218	51 841

Tabulka AMSP ČR s využitím dat ČSÚ

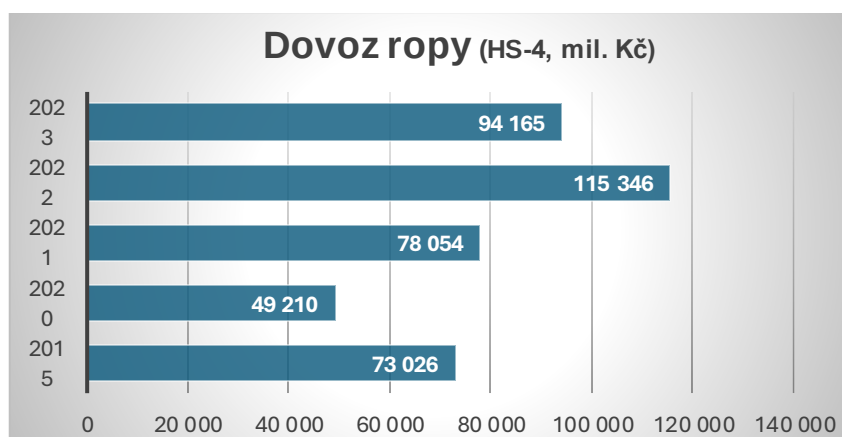
D.3.1. Ropa

Průměrná roční spotřeba ropy v ČR se v posledních letech pohybovala okolo 7,1 mil. tun. V loňském roce do ČR přiteklo přes ropovod Družba 58 % ropy, zbylých 42 % ropy přiteklo ropovodem TAL / IKL.

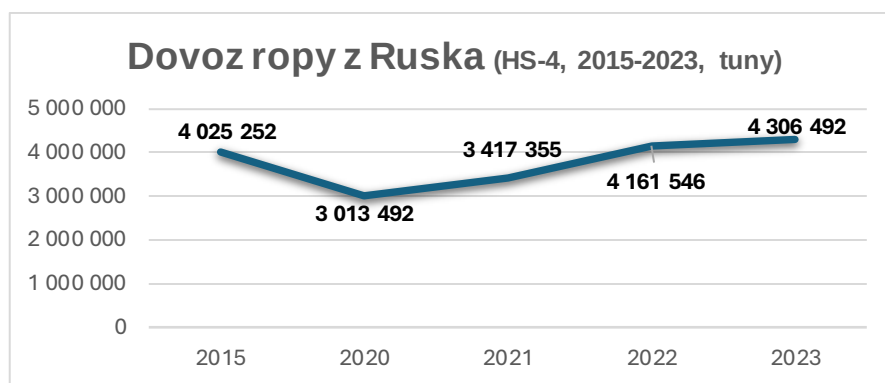
Dovozy ropy (surové oleje 2709) v posledních čtyřech letech v souvislosti s energetickou krizí velmi kolísaly. V roce 2020 byl dovoz ropy relativně nízký i ve srovnání s rokem 2015. V roce 2021 se dovoz výrazněji zvýšil a k dalšímu zásadnímu zvýšení došlo v roce 2022 v důsledku energetické krize spojené s ruskou agresí na Ukrajině. Hlavním dodavatelem ropy v těchto letech bylo tradičně Rusko s mírně nadpolovičním podílem dovozu (56,4 % v roce 2015, 48,8 % v roce 2020, 50 % v roce 2021, 56 % v roce 2022 a 58,1 % v roce 2023); dovoz z Ruska se realizuje prostřednictvím ropovodu Družba (v roce 2023 52 %). Na druhém místě byly v uvedených letech dovozy z Ázerbájdžánu (podíly 33,4 %, 22,1 %, 16 %, 23,2 % a 26,5 %) a na třetím místě dovozy z Kazachstánu (9,8 %, 9,2 %, 18,1 %, 9,8 % a 10,2 %). V roce 2020 byl na třetím místě dovoz z USA s podílem 11,8 %. Přes zásadní omezení celkového obchodu s Ruskem v roce 2022 a 2023 se však tyto změny nedotkly dovozu ropy, neboť směry dovozu této strategické energetické suroviny není možné v krátkém období výrazněji změnit. S ohledem na energetickou situaci v těchto dvou letech dovozy ropy z Ruska ještě vzrostly. Ze srovnání dat ve finančním vyjádření (tisíce Kč) a dat v hmotnostním vyjádření (tisíce tun) vyplývají zásadní rozdíly v cenách dovezené ropy v jednotlivých letech. Za prakticky stejné množství dovezené ropy v roce 2022 a 2023 ČR zaplatila v roce 2022 o cca 21 mld. Kč více než v roce 2023. Nicméně ČR by se měla v příštím roce zbavit své závislosti na ruské ropě posílením kapacity ropovodů TAL/IKL o cca 4 mil. tun.

Graf AMSP ČR s využitím dat ČSÚ

Graf AMSP ČR s využitím dat ČSÚ

Graf AMSP ČR s využitím dat ČSÚ

D.3.2. Zemní plyn

Sledování dovozu a vývozu zemního plynu je složitější než v případě jiných položek obchodu. Statistické údaje nejsou úplně přesné v důsledku mimořádné komplikovanosti a turbulence obchodů se zemním plynem. Komplikace různých srovnání spočívá též v tom, že ČSÚ sleduje vývozy a dovozy v hodnotách Kč, tun a terrajoulů; jiné zdroje však uvádějí obchody v obvyklejších metrech krychlových (m³) a megawatthodinách či gigawatthodinách (MWh, GWh); převody mezi různými jednotkami nejsou zcela jednoznačné. Téměř všechen dosud dovážený zemní plyn je v plynné podobě, zkapalněného zemního plynu bylo zatím dovezeno zanedbatelné množství.

Vývoz zemního plynu z ČR je velmi specifickou záležitostí, neboť nejde přímo o vývoz v pravém slova smyslu, ale o tranzit plynu ze zahraničí dále do sousedních zemí. Dovozem zemní plyn vstupuje do české plynárenské soustavy a „vývozem“ ji opouští.

Roční spotřeba zemního plynu v ČR se mírně mění v závislosti na průměrných teplotách daného roku – v roce 2021 to bylo 9 434 mil. m³ (100 738 GWh), v roce 2022 jen 7 544 mil. m³ (81 547 GWh) a v roce 2023 pouze 6 759 mil. m³ (73 742 GWh).

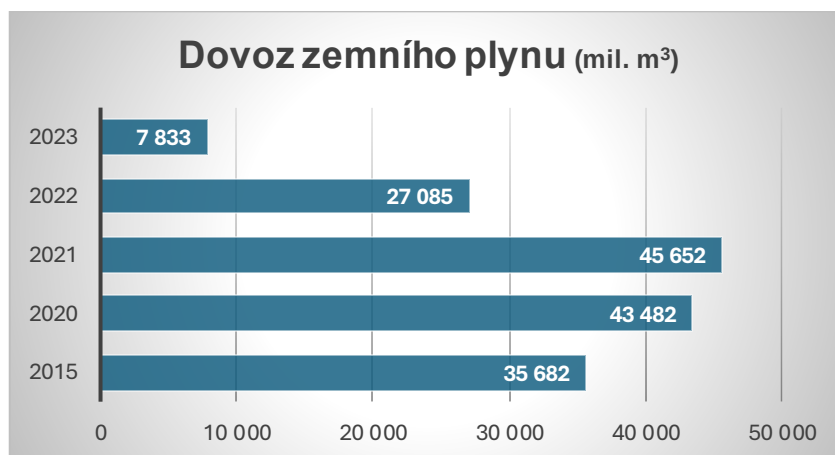
Dovoz ruského zemního plynu do Evropy se v posledních letech postupně snižovaly - v roce 2021 činil jeho podíl na celkové spotřebě EU cca 40%, v roce 2022 cca třetinu spotřeby (cca 350 mld. m³) a v roce 2023 dovoz výrazně poklesl až na pouhých 8 % spotřeby v důsledku různých restriktivních opatření souvisejících s ruskou agresí na Ukrajinu. Od března 2022 požadovalo Rusko platby za dodávky plynu v rublech, což velmi zkomplikovalo situaci evropských odběratelů. Následně Rusko zcela zastavilo dodávky plynu do Polska a v létě se zastavily dodávky plynovodem Nord Stream. V této souvislosti země EU snížily dovoz ruského plynu a nahradily jej alternativními zdroji, mj. dodávkami zkapalněného zemního plynu (LNG).

Dovoz zemního plynu do ČR v posledních několika letech kolísal obdobně jako v případě ropy. Pro srovnání se spotřebou bylo v roce 2023 dovezeno 7 833 mil. m³ (85 663 GWh) zemního plynu a vyvezeno 1 024 mil. m³ (11 207 GWh); v roce 2022 byl dovezen téměř čtyřnásobek objemu plynu roku 2023 - 27 085 m³ (290 583 GWh), vyvezeno bylo několikanásobně více - 18 473 m³ (197 673 GWh). V roce 2020 byl dovoz 43 482 mil. m³, v roce 2021 mírně vyšší 45 652 mil. m³.

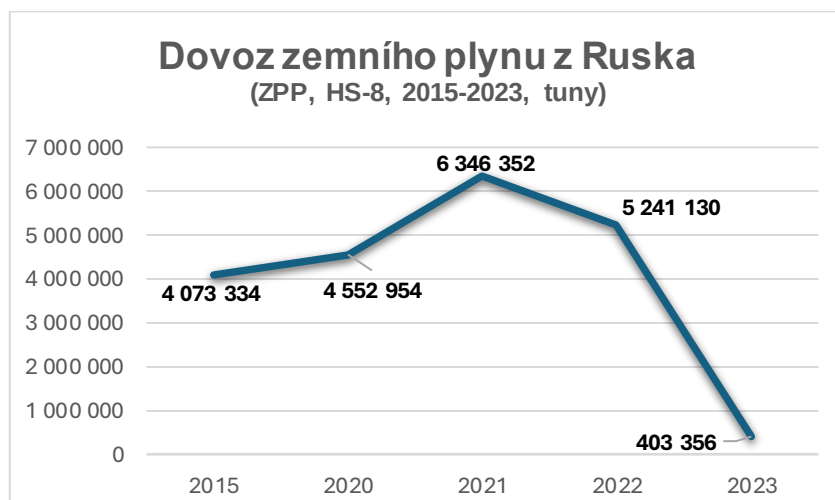
Dovoz, vývoz a spotřeba zemního plynu v ČR 2015-2023 (mil. m³, GWh)

		Dovoz	Vývoz	Spotřeba
2023	m ³	7 833	1 024	6 759
	GWh	85 663	11 207	73 742
2022	m ³	27 085	18 473	7 544
	GWh	290 583	197 673	81 547
2021	m ³	45 652	36 933	9 434
	GWh	486 992	394 172	100 738
2020	m ³	43 482	35 892	8 694
	GWh	464 284	383 388	92 894
2015	m ³	35 682	28 208	7 608
	GWh	380 349	300 693	81 068

Tabulka AMSP ČR s využitím dat ERÚ

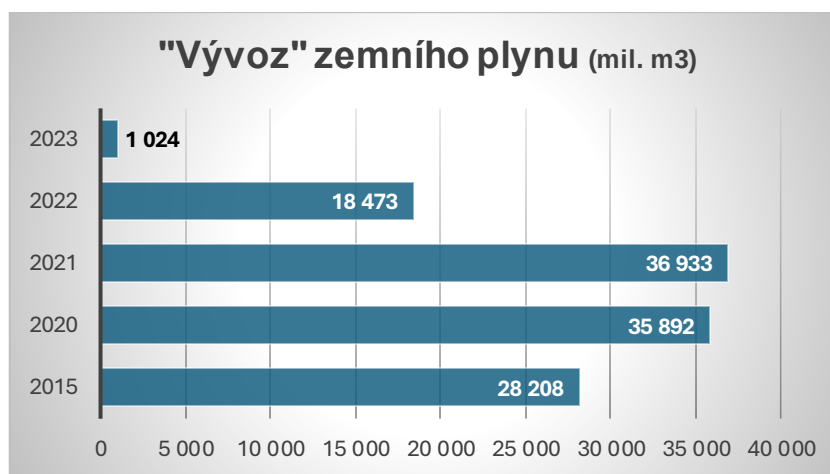
Graf AMSP ČR, s využitím dat ERÚ

Graf AMSP ČR s využitím dat ČSÚ

„**Vývoz**“ zemního plynu se v období 2015-2021 pohyboval okolo 30 mld. m³ a směřoval převážně na Slovensko, částečně do Německa. V roce 2022 se „vývoz“ snížil

téměř na polovinu předchozích let a v roce 2023 došlo k zásadnímu poklesu „vývozu“ na 1 mld. m³.

Graf AMSP ČR s využitím dat ERÚ

D.3.3. Elektřina

Přeshraniční obchod elektrickou energií je v ČR relativně vyvážený mezi vývozem a dovozem. Přestože je ČR ve výrobě elektřiny téměř soběstačná, je s ohledem na energetický systém EU a jeho mechanismy a sezónní výkyvy výroby a spotřeby velmi intenzivně zapojena do unijního obchodování elektřinou. Vzhledem k tomu, že je elektřina velmi specifickým „produktem“, kde je bezprostřední časová vazba mezi výrobou a spotřebou, poskytuje propojení energetických sítí jednotlivých evropských zemí prostor pro její okamžité sdílení, resp. využití/spotřebu. Vývozy či dovozy se tak mohou měnit nejen z měsíce na měsíc podle ročního období (sezóny), ale doslova i ze dne na den a v průběhu dne; s tím souvisí rovněž vztah vysoké a nízké výroby a vysoké a nízké okamžité spotřeby. Největší obchody (vývozy/dovozy) probíhají mezi sousedními zeměmi – v případě ČR jde o toky elektřiny přes české území většinou od severozápadu (z Německa) na jihovýchod (Slovensko, Rakousko), případně toky sever - jih/východ (Polsko – Rakousko, Slovensko). Objemy vývozu a dovozu se řídí jednak výrobou a spotřebou v dané zemi, ale rovněž ekonomickým posouzením, zda se cenově „vyplatí“ elektřinu vyvážet či dovážet.

Stejně jako v případě zemního plynu je zahraniční obchod elektřinou velmi specifickou záležitostí – částečně jde o vývoz v ČR vyrobené elektřiny a částečně nejde přímo o vývoz v pravém slova smyslu, ale o tranzit elektřiny do sousedních zemí; nicméně statistika jej zachycuje jako „vývoz“.

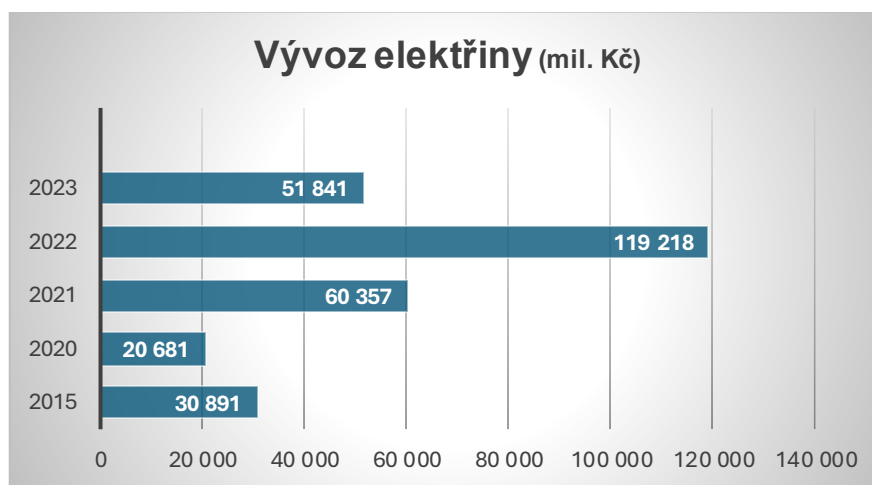
ČR patří mezi největší „vývozce“ elektřiny na světě a je v první „pětce“ mezi zeměmi EU. Vývozy elektřiny v posledních letech okolo 20 000 GWh byly výrazněji nižší, než např. v roce 2015 (32 500 GWh); ČR v těchto letech vyvážela cca čtvrtinu vyrobené elektřiny. Dovoz elektřiny se v roce 2015 téměř rovnal vývozu, v posledních čtyřech letech však činil dovoz elektřiny přibližně polovinu jejího vývozu.

Níže uvedené grafy ukazují, že v případě elektřiny jsou cenové výkyvy v posledních letech obrovské. Např. v energeticky kritickém roce 2022 zaplatila ČR za přibližně stejné množství gigawatthodin dovezené elektřiny o cca 15 mld. Kč více než v roce 2023; v opačném toku elektřiny inkasovala ČR za přibližně stejné množství gigawatthodin elektřiny o cca 67 mld. Kč více.

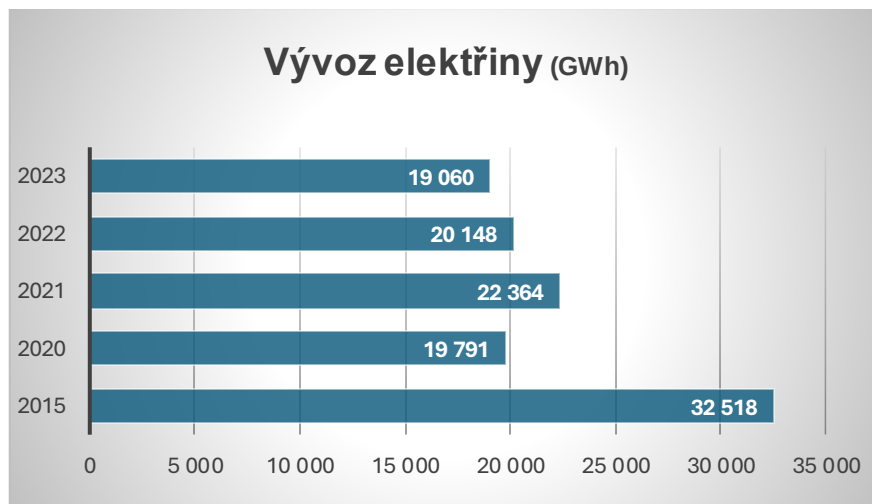
Vývoz a dovoz elektřiny (HS-8, mil. Kč, GWh)

		2015	2020	2021	2022	2023
Dovoz						
Elektřina	Kč	26 313	11 704	24 406	36 663	21 232
	GWh	28 183	10 920	11 084	8 156	8 573
Vývoz						
Elektřina	Kč	30 891	20 681	60 357	119 218	51 841
	GWh	32 518	19 791	22 364	20 148	19 060
Bilance	GWh	4 335	8 871	11 280	11 992	10 487

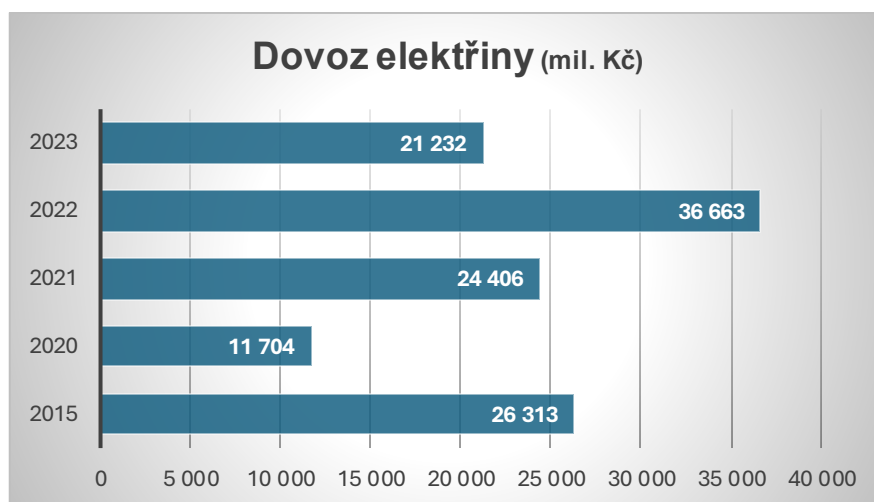
Tabulka AMSP ČR s využitím dat ČSÚ

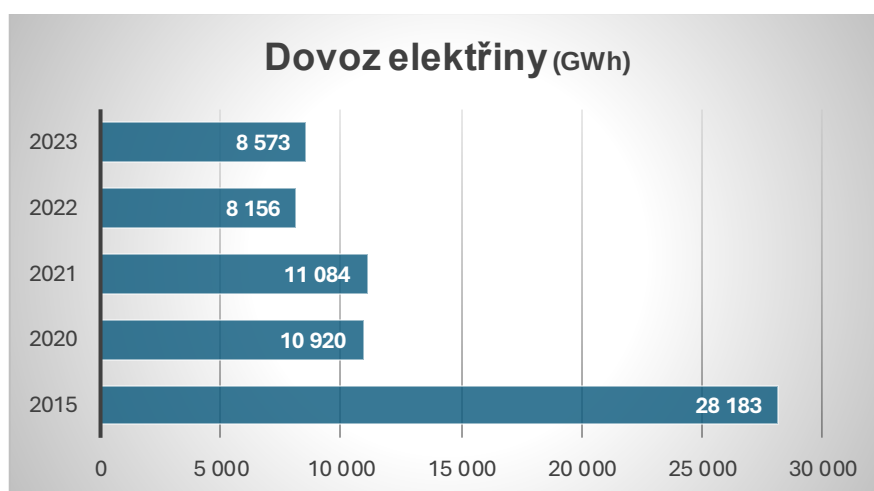
Graf AMSP ČR s využitím dat ČSÚ

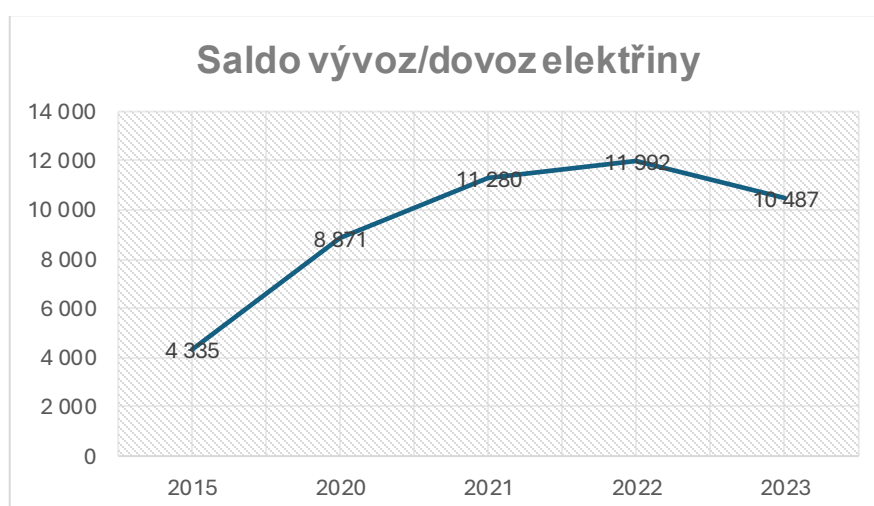
Graf AMSP ČR s využitím dat ČSÚ

Graf AMSP ČR s využitím dat ČSÚ

Graf AMSP ČR s využitím dat ČSÚ

Graf AMSP ČR s využitím dat ČSÚ

E. Postavení ČR ve světovém obchodu

Česká ekonomika se z hlediska výkonu světové ekonomiky nachází ve čtvrté desítkce podle indikátoru HDP, v roce 2022 byla dle statistiky Světové banky na 46. místě (291 mld. USD, 27 257 USD na obyvatele s podílem 0,20 % na světovém HDP). Pozice ČR ve světovém obchodě je o mnoho lepší, což svědčí o tom, že je česká ekonomika velmi intenzivně integrována do světové ekonomiky svojí vysokou exportní orientací.

Dle statistiky Světové obchodní organizace (WTO) byla ČR ve světovém vývozu z hlediska finančního objemu v roce 2023 na 30. místě (255,5 mil. USD s podílem 1 %); ve světovém dovozu byla ČR na 28. místě (230,6 mil. USD podílem 0,9 %). EU-27 jako celek představuje 30,2 % světového vývozu a 29 % světového dovozu. Ze zemí EU je ČR dle této statistiky na 8. místě jak ve vývozu, tak i v dovozu. Německo je v tomto srovnání třetím největším vývozcem na světě (1 688,4 mld. USD a 6,6 %) a rovněž třetím největším dovozcem (1 462,6 mld. USD a 6,1 %), což je téměř sedminásobek výkonů zahraničního obchodu ČR. V obou směrech světového obchodu je na 4. místě Nizozemí (vývoz 934,6 a dovoz 842,1 mld. USD).

Pozice největších vývozců a dovozců EU ve světovém obchodě (2023)

(mld. USD, pořadí dle vývozu)

	Vývoz	Dovoz
Svět	23 783,5	24 234,6
EU	7 194,4	7 039,4
China	3 380,0	2 556,8
USA	2 019,5	3 172,5
Německo	1 688,4	1 462,6
Nizozemí	934,6	842,1
J. Korea	732,2	642,6
Japonsko	717,3	785,6
Itálie	677,0	639,6
Francie	648,5	785,9
Mexiko	593,0	621,5
Belgie	562,4	546,8
V. Británie	520,7	791,3
Indie	432,0	672,7
Rusko	423,9	303,8
Španělsko	423,2	470,3
Polsko	381,1	370,1
ČR	255,5	230,6
Rakousko	223,5	224,5
Švédsko	197,9	193

Dle WTO Trade data, [WTO Global Trade Data Portal](https://www.wto.org/trade_data)

EU statistiky (DG Statistical Guide 2023 na základě dat EUROSTAT) sledují specificky obchod uvnitř EU a mimo EU („intra trade“ a „extra trade“). Celkovou hodnotu obchodu EU-27 v roce 2022 uvádějí 13 906 mld. € (podíl 40,1 % světového obchodu) s rozdělením na 8 330 mld. € uvnitř EU a 5 575 mld. € mimo EU. Dle této

statistiky je celkový obchod (obrat) ČR 455 mld. € s rozdělením na obrat 105 mld. € mimo EU a 350 mld. € uvnitř EU, což řadí ČR na osmé místo mezi zeměmi EU s podílem 3,27 % na celkovém obchodu EU-27.

F. Závěry

» **ČR je velmi intenzivně zapojena do světové ekonomiky** i ekonomiky EU nehledě na svůj relativně malý ekonomický rozměr; z hlediska výkonnosti dle HDP a HDP na obyvatele byla ČR v roce 2022 dle statistiky Světové banky na 46. místě (291 mld. USD, 27 257 USD na obyvatele).

» **Ve světovém obchodu zaujímá ČR** 30. místo ve vývozu a 28. místo v dovozu s cca jednoprocenními podíly; v rámci EU má ČR osmý nejvyšší obrat obchodu s podílem na obratu obchodu EU 3,27 %.

» **Hlavními obchodními partnery ČR** jsou tradičně země EU

- ve **vývozu** Německo (32,8 %), Slovensko (7,8 %), Polsko (7,3 %), Francie (4,7 %) a Rakousko (4,4 %);
- v **dovozu** Německo (32,1 %), Slovensko (9 %), Polsko (5,9 %), V. Británie (5,3 %) a Francie 5,1 %).

» **Hlavní obchodní položkou ČR** je výroba automobilů a dalších motorových vozidel (12,3 % celkového vývozu); ta představuje rovněž významnou část českého dovozu (podíl 2,9 %). Druhou nejvýznamnější položkou vývozu jsou výrobky automobilového průmyslu (součásti a příslušenství motorových vozidel) s podílem 6,6 % na celkovém vývozu; táž skupina výrobků je též významnou částí dovozu (s podílem 5,5 %). Třetí nejvýznamnější zbožovou skupinou českého vývozu je soubor nejrůznějšího elektronického zboží (telefonní přístroje a přístroje pro vysílání nebo přijímání hlasu, obrazů a dat) s podílem 6,6 % na celkovém vývozu. Tato zbožová skupina však je na prvním místě českého dovozu s podílem 6,5 %.

» **Obchod s Ruskem** zaznamenal v kontextu ruské agrese na Ukrajinu v roce 2022 výjimečnou situaci – došlo k výraznému poklesu vývozu a k enormnímu nárůstu dovozu především energetických surovin. Vývoz roku 2023 představoval pouze 16,4 % vývozu roku 2020. Dovoz byl v roce 2020 a 2023 obdobný, nicméně dovoz roku 2021 byl cca dvaapůlkrát vyšší než v roce 2020 a v roce 2022 se dále téměř zdvojnásobil oproti roku 2021.

» **Ropa** - roční spotřeba ropy v ČR byla v posledních několika letech cca 7 mil. tun, přičemž 56 % v roce 2022 a 58 % v roce 2023 bylo kryto dovozem z Ruska; v těchto dvou letech ČR výrazně zvýšila dovoz ropy z Ruska oproti několika předchozím rokům z důvodů velmi složité energetické situace (ČR má dočasnou výjimku ze sankčního režimu); své velké závislosti na ruské ropě by se ČR měla zbavit v roce 2025 výrazným posílením kapacity TAL/IKL.

- » **Zemní plyn** – roční spotřeba zemního plynu se od roku 2020 každoročně snižovala (v roce 2021 to bylo 9 434 mil. m³, 2022 jen 7 544 mil. m³ a v 2023 pouze 6 759 mil. m³); oproti tomu se dovozy zemního plynu dramaticky snížily z 45 652 mil. m³ v roce 2021 na 27 085 mil. m³ v roce 2022 a na pouhých 7 833 mil. m³ v loňském roce; v odpovídajícím objemu se snižoval i „vývoz“; dovoz tak stále mírně převyšoval spotřebu.
- » **Elektřina – vývoz** elektřiny v letech 2020-23 v hodnotách GWh byl řádově na dvou třetinách vývozu v roce 2015 (32 518 GWh a 19 060 GWh v 2023); ve finančním vyjádření (mld. Kč) však byly hodnoty vývozu v letech 2020-2023 vlivem zásadní fluktuace cen výrazně rozdílné – za obdobné množství elektřiny (v GWh) v roce 2020 ČR inkasovala „pouze“ 20,7 mld. Kč, v roce 2021 však 60,3 mld. Kč, v roce 2022 dvojnásobek předchozího roku (119,2 mld. Kč) a v roce 2023 méně než polovina předchozího roku (51,8 mld. Kč); **Dovoz** elektřiny v letech 2022 a 2023 klesl cca o třetinu ve srovnání s lety 2010 a 2021 a představoval 30 % množství dovezeného v roce 2015; v hodnotě GWh byl na jedné až dvou třetinách vývozu (2023 vývoz 19 060 a dovoz 8 573 GWh).
- » **Postavení ČR ve světovém obchodě** – ČR se v rámci světové ekonomiky nachází ve čtvrté desítce podle indikátoru HDP, v roce 2022 byla dle statistiky Světové banky na 46. místě (291 mld. USD, 27 257 USD na obyvatele s podílem 0,20 % na světovém HDP); ve světovém obchodu má ČR lepší postavení - dle statistiky Světové obchodní organizace (WTO) byla ČR ve světovém exportu v roce 2023 na 30. místě (255,5 mil. USD s podílem 1 %); ve světovém dovozu byla ČR na 28. místě (230,6 mil. USD a s podílem 0,9 %). EU-27 jako celek představuje 30,2 % světového vývozu a 29 % světového dovozu. Mezi zeměmi EU je ČR dle této statistiky na 8. místě podle výše obrátu obchodu.